

STAȚIUNI DE PIN CEMBRA ÎN MUNȚII FĂGĂRAȘULUI ȘI EZERUL-PĂPUȘA

de Ing. Dr. AT. HARALAMB

Munții dintre râul Olt și masivul muntos Piatra-Craiului, cunoscuți sub numele de Munții Făgărașului, se prezintă sub forma a două lanțuri principale aproape paralele, având o ușoară depresiune la mijloc.

În realitate, lanțul ce mai de Nord constituie adevărata culme a Făgărașului. Orientată Est-Vest, aceasta se prezintă absolut întreagă, nedivizată, lipsită de orice fel de trecătoare, prezentând înălțimi mari și, odată cu ele, vârfurile cele mai înalte dintre toți Carpații români. Priviți din câmpia Făgărașului, acești munți se înalță ca un adevărat zid.

Cel de al doilea lanț, situat la Sud de primul, a fost împărțit de apele curgătoare ce s'au format pe versantul sudic al acestor munți, în patru masive: 1) Cozia, 2) Frunți, 3) Ghițu, 4) Ezerul și Păpușa. Acesta din urmă (Ezerul și Păpușa) formează cu lanțul Făgărașului un unghi, fiind lipit în partea lui estică de Piatra Craiului. Este aproape tot atât de înalt și de masiv ca și lanțul dela Nord, având două piscuri cu înălțimi de peste 2.400 m. Celelalte trei masive din spre Vest de el (Cozia, Frunți și Ghițu), sunt mult mai modeste, atât ca întindere, cât și ca înălțimi.

Lanțul Ezerul și Păpușa este legat, cam pe la mijlocul lui, de cel al Făgărașului, printr'o culme secundară (Călțunu, Mezea, Oticul) orientată aproape Nord-Sud.

Atât culmea Făgărașului, cât și aceea a Ezerului și Păpușei, din cauza înălțimilor lor mari, la începutul erei cuaternare, au fost în parte acoperite de ghețari. Dispăruți în decursul timpurilor, au

mai rămas doar urmele lor: căldările, lacurile și stâncile lustruite.

La Est de culmea secundară care leagă lanțul Făgărașului, de cel al Ezerului și Păpușii și între aceste două lanțuri, ia naștere râul Dâmbovița, care inițial curge în direcția SV-NE, pentru ca apoi, scăpând de înlănțuirea lor și de piedica pusă deacurmezișul de Piatra Craiului, să ia direcția aproape N-S cu o ușoară deviere spre SE.

Fig. 2. — Vedere spre versantul drept, expus spre Est, al văii Vladului.

În cele de mai jos ne vom ocupa de prezența a trei stațiuni de *Pinus Cembra* L., situate:

1. Pe fața sudică a lanțului Ezerul și Păpușa.
2. Pe fața nordică a lanțului Ezerul și Păpușa.
3. Pe fața sudică a lanțului Făgărașului.

I. Fața sudică a lanțului Ezerul și Păpușa

1. Munții Plainul lui Pătru și Bătrâna

Din culmea principală a Ezerului și Păpușei se desprind spre Sud puternice ramificații printre care se însinuează importante râuri, dintre care cele mai de seamă sunt: Bratia, Râul Târgului,

Argeşelul și Râuşorul de Rucăr. Din centrul masivului se desprinde Plaiul lui Pătru, ramură muntoasă mult mai mică decât celelalte menționate. Deoparte și de alta a lui, pătrund până sub vârfurile Păpușa (2.379 m), Bătrâna (2.338 m) și Ezerul Mare (2.300 m), izvoarele Râului Târgului. „Munții“, pe care-i drenează aceste izvoare sunt (considerați dela Est spre Vest): Găinațul, Grădișteanu, Păpușa, Frăcea, Plaiul lui Pătru, Bătrâna, Piscanul, Ezerul Mare, Cățunul și Văcărea (dosul).

La hotarul dintre munții Plaiul lui Pătru și Bătrâna am găsit 14 exemplare de pin cembra. Ele se află pe culmea separatoare dintre acești 2 munți.

Patru dintre acestea se află în muntele Plaiul lui Pătru și a nume la originea văii lui Anghel. Aceasta se scurge în pârâul Bătrâna, care ia naștere din muntele cu același nume. Acești pini au grosimi mai mari de 30 cm la înălțimea pieptului și înălțimi totale până la 10 m.

Celelalte 10 exemplare, care țin de muntele vecin, Bătrâna, au diametre mai mari de 20 cm la 1,30 m dela sol și înălțimi totale de 6—8 m.

Tot grupul de pini cembra din acești doi munți se găsește la limita superioară a pădurii de molid amestecată cu pin târîtor, limită care se găsește la 1.900 m altitudine.

Intinerar.

Pornind dela C.-Lung (Muscet) pe Râul Târgului în sus, se merge 22 km pe șoseaua construită de-a-lungul râului (altădată practicabilă și pentru automobile) până se înfundă la poalele muntelui Plaiul lui Pătru. Aci râul se bifurcă: partea dela Vest, numită Bătrâna, își trage apele de sub vârfurile Ezerul și Bătrâna, iar ramura dela Est, numită Cuca, vine dinspre Păpușa și ceilalți munți vecini. La confluența acestor două pârâie se află azi o casă de turism a Soc. turistice A. D. M. I. R. Altitudinea locului este de 950 m. Urcând pe plaiul lui Pătru se ține marcajul turistic, făcut pe culmea prelungă a acestuia, până la un izvor numit „Fântânița“ (circa 2.200 m alt.), situat aproape de creastă (2.300 m alt.).

Pe măsură ce se înaintează pe plaiul amintit, pădurea de molid cu ceva fag — care pe coaste urcă până la 1.800—1.900, dând înapoi însă pe piciorul plaiului până la 1.600 m — cedează locul în favoarea pinului târîtor, care urcă până la 2.000 m.

În apropiere de Fântâniță — altitudine unde nu mai există decât pășune curată presărată cu afiniș și ceva rododendron — se găsesc două grămezi de pietre așezate, numite de ciobani „oameni de piatră“. Din acel loc se formează o potecă (hățaș) care coborând ușor, duce la stâna din muntele Bătrâna. Această potecă trece mai întâiu pe la originea văii lui Anghel. Mergând pe acest hățaș în spre muntele Bătrâna, până a nu se trece creasta separatoare, la limita pădurii, se vede pe valea lui Anghel stațiunea amintită de pin cembra.

II. Fața nordică a lanțului Ezerul și Păpușa

2. Muntele Colții lui Andrei

Acest „munte“, proprietatea obștei moșnenilor Câmpulungeni, mare ca suprafață, se găsește situat pe fața nordică (dosul) a lanțului muntos Ezerul și Păpușa. Impreună cu Boarcășul și Valea Barbului, el formează versantul drept al râului Dâmbovița la originea ei. Acest dos al lanțului muntos amintit este sculptat de un șirag întreg de căldări glaciare, aproape tot atâta câte văi se formează din el.

Pinul cembra — cunoscut de oamenii din regiune sub numele de „țisar” — se găsește în cuprinsul muntelui Colții lui Andrei în special pe coama rotunzită dintre cele două văi situate în partea

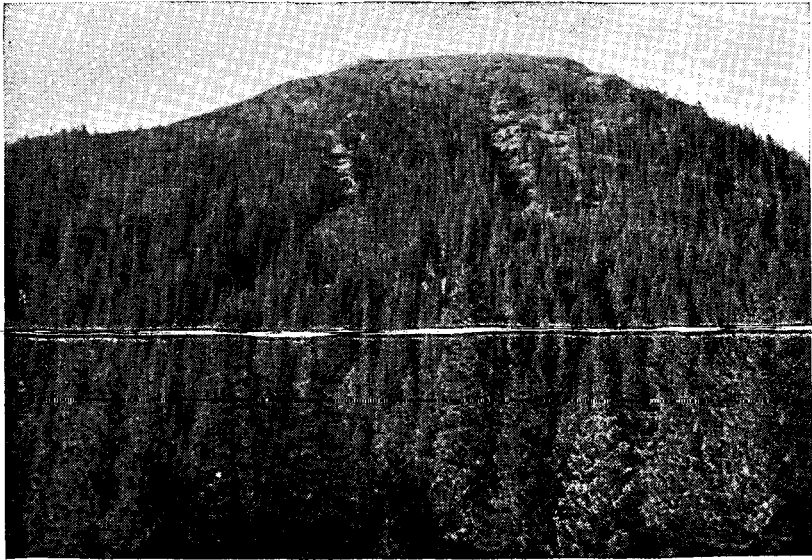

Fig. 3. — Altă vedere spre versantul drept al văii Vladului.

vestică a „muntelui”, între 1.800 și 1.900 m altitudine, la limita superioară a pădurii constituită în mare majoritate de molid, în amestec cu acesta. Expoziția generală a culmii cu cembra este nordică. Dela limita pădurii și în strâns contact cu ea, începe pinul târîtor, care urcă până la 2.000 m. La limita pădurii, în afară de molid, se mai găsesc, împrăștiați, mulți scoruși (*Sorbus aucuparia*)

și ceva salcie căprească (*Salix caprea*) cunoscută în regiune sub numele de „cătină”. Scorușul depășește chiar limita superioară a pădurii de molid, trecând și în zona pinului târîtor.

Pe culmea amintită, am putut număra 30 de exemplare de pin cembra. Cinsprezece dintre ele se găsesc pe niște stânci situate pe dreapta și spre coada văii celei mai de Vest. Opt exemplare se găsesc pe stînga și spre coada celei de a doua văi. Trei fire sunt între cele două grupe pomenite și anume pe coama dintre aceste două văi. În sfârșit, celelalte patru exemplare sunt pe versantul drept al celei de a doua văi.

Din pricina masivului foarte des de pin târîtor, accesul la exemplarele de pin cembra este foarte anevoios, atât dinspre firul văii, cât și dinspre zona alpină. Deaceea, credem că numărul exemplarelor de cembra existente în acest munte este mult mai mare decît cel pe care l-am putut număra ¹⁾.

Itinerar.

Venind dinspre Sud, pe valea Râul Târgului, pe drumul arătat mai sus, dela izvorul Fântânița se apucă pe poteca dintre cele două marcaje turistice care duc: la Bătrâna pe deoparte și la Păpușa pe de ală parte. Îndată ce se ajunge pe creastă, poteca coboară repede pe versantul nordic al lanțului muntos, pe o culme îngustă și ascuțită, care separă „muntele” Boarcășul (la Vest) de „muntele” Colții lui Andrei (la Est). Îmediat ce începe să se coboare, pe dreapta se dă de prima căldare glaciară, din care se formează primul pârâu din muntele Colții lui Andrei.

Pe această primă vale, la circa 2.100 m altitudine, apare izolat pinul târîtor. La 2.000 m i se adaugă, pe stînga firului apei, molidul împrăștiat și scorușul. La 1.800—1.900 m începe, pe stînga văii, pădurea deasă de molid.

Poteca, de la un loc, se abate de creasta amintită coborînd pe firul văii, pe care-l urmează puțin. La locul unde pe partea stîngă a văii începe pădurea deasă de molid, poteca o apucă puțin prin pădure pe ver-

¹⁾ D-1 Ing. Dr. G. P. Antonescu, în lucrarea sa: „Contribuțiuni la studiul distribuției geografice a coniferelor din România” (București, 1926), ocupându-se de prezența pinului cembra pe versantul sudic al Munților Făgărașului, scrie (pag. 94—95): „Prezența sa s'a semnalat în următoarele locuri: pe muntele Capra ca indivizi singurateci de 5—10 m înălțime și 15—20 cm grosime în diametru, ca vr'o 20 și la alt. de 1.700 m pe Colții lui Andrei în bazinul Dâmboviței. Ing. insp. silvic I. Simionescu a observat un exemplar gros de 35 cm diametru și înalt de 20 m pe muntele Lespezi la 1.680 m. Se mai găsește pe muntele Paltinul 1.710 m, pe muntele Berevoiescu mic din jud. Mușcel la 1.700 m (Inginer consilier silvic Petre Antonescu) și pe Jepii de Argeș la 1.580 m (Ing. silvic A. Ștefănescu).

santul stâng al văii, pentru ca, după o bucată nu prea mare de drum, să se ajungă într'un gol din pădure unde se află stâna din muntele Colții lui Andrei.

Pe partea dreaptă a văii, între pădurea deasă de molid (aflată la 1.800 m altitudine pe firul văii) și zona de pin târîtor, nu există molid împrăștiat. În acest loc există primul grup de 15 exemplare de pin cembra care, față de poteca amintită, se găsește mai jos de punctul unde acesta părăsește firul văii, ca să treacă pe coasta vestică a ei.

Versantul drept al văii, unde se găsește pin cembra poate fi văzut de pe tot traseul potecii din cuprinsul pădurii din stînga văii, până dincolo de stâna amintită, unde poteca începe să coboare repede, prin pădure, în valea Dâmboviței.

III. Fața sudică a lanțului Făgărașului

3. Valea Vladului

Aceasta, împreună cu Oțicul și Boarcășul, constituie izvoarele, care dau naștere râului Dâmbovița. Pârîul Vladului este însă cel mai de seamă, avînd vîna de apă cea mai bogată. Orientată Nord-Sud, Valea Vladului își trage apele din culmea principală a Făgărașului. Curge avînd pe dreapta culmea secundară, înaltă de peste 2.000 m, care leagă lanțul Făgărașului de lanțul Ezerul și Păpușa. Această culme de legătură formează fundul basinului Dâmboviței, separînd-o de basinul Râului Doamnei (la Vest). Versantul stîng al Văii Vladului este constituit tot de o culme secundară care pornește din culmea principală a Făgărașului.

Atît fundul Văii Vladului expus spre Sud (Fig. 4), cît și o bună parte din versantul drept al ei (expus spre Est), au circuire glaciare. Valea este profundă, avînd între firul ei și creste, diferențe de nivel de 500—700 m.

Specia, care constituie pădurea în acest basin, este molidul, căruia i se adaugă, diseminați: fagul, scorușul, paltinul de munte, mestecănul, aninul alb și verde, saleia căprească, socul de munte și spirea. Pe firul văii, molidul merge până la 1.750 m altitudine, iar pe versanți limita sa este între 1.850 m și 1.900 m. În sus de molid, atît pe firul văii, cît și pe versanți, urmează o zonă de pin târîtor care urcă pe partea stîngă: în masiv strâns până la 2.060 m, iar izolat și mai sus, ajungînd uneori până la creastă (2.200 m). Pe firul văii, pinul târîtor apare încă de la 1.500 m.

Din ambii versanți, dar în special din cei de pe dreapta, coboară văi secundare, cele din dreapta avînd (însă numai în jumătatea

superioară a bazinului) căldări glaciare la originea lor. Pe dreapta, cea mai de seamă vale afluentă este Călțunul având direcția NV-SE. Gura văii Călțunului, față de valea Vladului, se găsește cam la $\frac{1}{3}$ distanță de gura văii Vladului.

Incepând din dreptul gurii văii Călțunului, pe ambii versanți ai văii Vladului, la limita superioară a pădurii de molid, amestecat cu acesta și cu pinul târîtor, se găsește pin cembra, în exem-

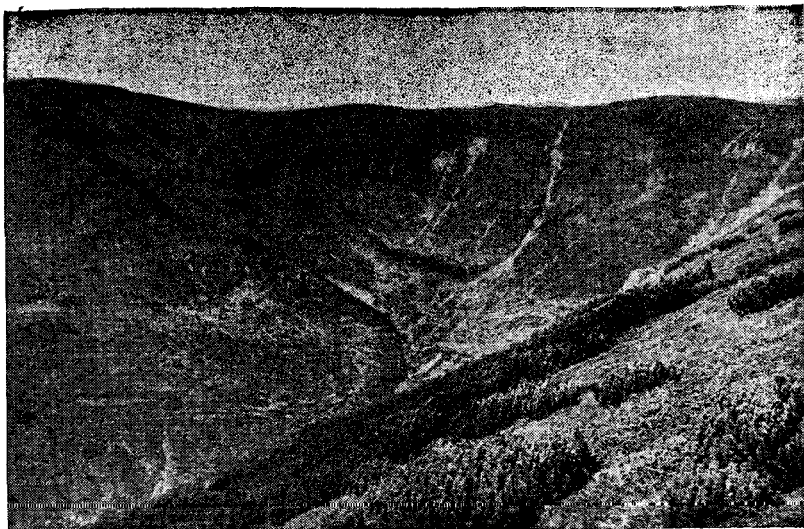

Fig. 4. — Căldări glaciare și început de eroziune la originea văii Vladului. În primul plan, masiv de pin târîtor.

plare grupate sau împrăștiate. Din punctul indicat, pinul cembra merge în susul văii, atât cât merge și pădurea de molid. Se găsesc exemplare de toate dimensiunile și vârstele.

Prezența multor exemplare tinere dovedește că aici pinul cembra se regenerează pe cale naturală. În toată întinderea văii unde există, se remarcă totuși că este mai grupat și mai numeros în părțile stâncoase. Pe versantul stîng se găsește foarte mult pe un pîșe stîncos și izolat cunoscut sub numele Piscul Portița Aninătorii. Altitudinal, pe versantul stîng, se găsește în general la 2.000 m, și mai rar, ceva mai sus (2.100 m). Nu am putut face o inventariere a lor, din cauza imposibilității de a pătrunde prin desișul imens de pin târîtor. Sunt însă neobișnuit de mulți, pu-

tându-se aprecia la mai multe sute de exemplare, ceea ce face ca Valea Vladului să se situeze printre cele mai de seamă stațiuni de pin cembra din țara noastră.

Din punct de vedere al proprietății, întreg basinelul Văii Vladului aparține Statului. Constitue însă mai mulți „munți“ și anume: Valea Vladului, Călțunul, Mezea și Berevoiescul-Mic. Din punctul de vedere al prezenței pinului cembra, din relatările de mai sus, numai muntele Mezea, al cărui hotar începe mult mai la vale de confluența văii Călțunului cu valea Vladului, nu ar avea cembra.

Intinerar.

Se poate pătrunde pe valea Vladului pe două căi. 1. Ținând firul văii, drum care este însă foarte anevoios. 2. Eșind, la creasta separatoare dintre valea Vadului și Berevoiescul Mic, luând în acest scop o potecă care, pornind din valea Dâmboviței, străbate muntele Berevoiescu Mic, trece pe la stâna din acest munte, ca să ajungă pe creasta secundară separatoare dintre muntele Valea Vladului și Berevoiescul.

Lucrarea depusă la Institut la 6 Octombrie 1945. În ICEF Nr. 3049/1945

STATIONS D'AROLE DANS LES MONTAGNES FĂGARAȘUL ET EZERUL-PAPUȘA

Les montagnes Făgărașul et Ezerul-Păpușa font partie de la grande chaîne dénommée les Alpes de Transylvanie.

L'auteur décrit trois importantes stations de pin cembro (*Pinus Cembra* L.) qui se trouve, comme partout ailleurs, à la limite supérieure de la forêt (1.900—2.100 m), dans des endroits où autrefois il y avaient des glaciers.
